

Dr. Fani Nolimal

Didaktična priporočila v prenovljenih učnih načrtih in katalogih znanj: kaj prinašajo in kako jih uporabiti?

Izhodišče prenove

**Inkluzivna,
digitalno osmišljena in
trajnostno naravnano VI.**

(Resolucija Sveta EU 2021)

Optimalni psihofizični ter socialno-emocionalni razvoj slehernega učenca

Doseganje kakovostnega znanja

Razvoj socialno čustvenih veščin, veščin ustvarjalnosti, reševanja problemov, kritičnega mišljenja,
sodelovanja, raziskovanja

Razvoj zmožnosti spremljanja lastnega napredka in samouravnavanja procesa učenja

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

OSNOVNA ŠOLA

Izobraževalni program osnovne šole

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

Srednje splošno izobraževanje

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju v slovenski
Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

OSNOVNA ŠOLA

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s italijanskim učnim jezikom na področju mešanega obsežnega slovarstva

KATALOG ZNANI Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

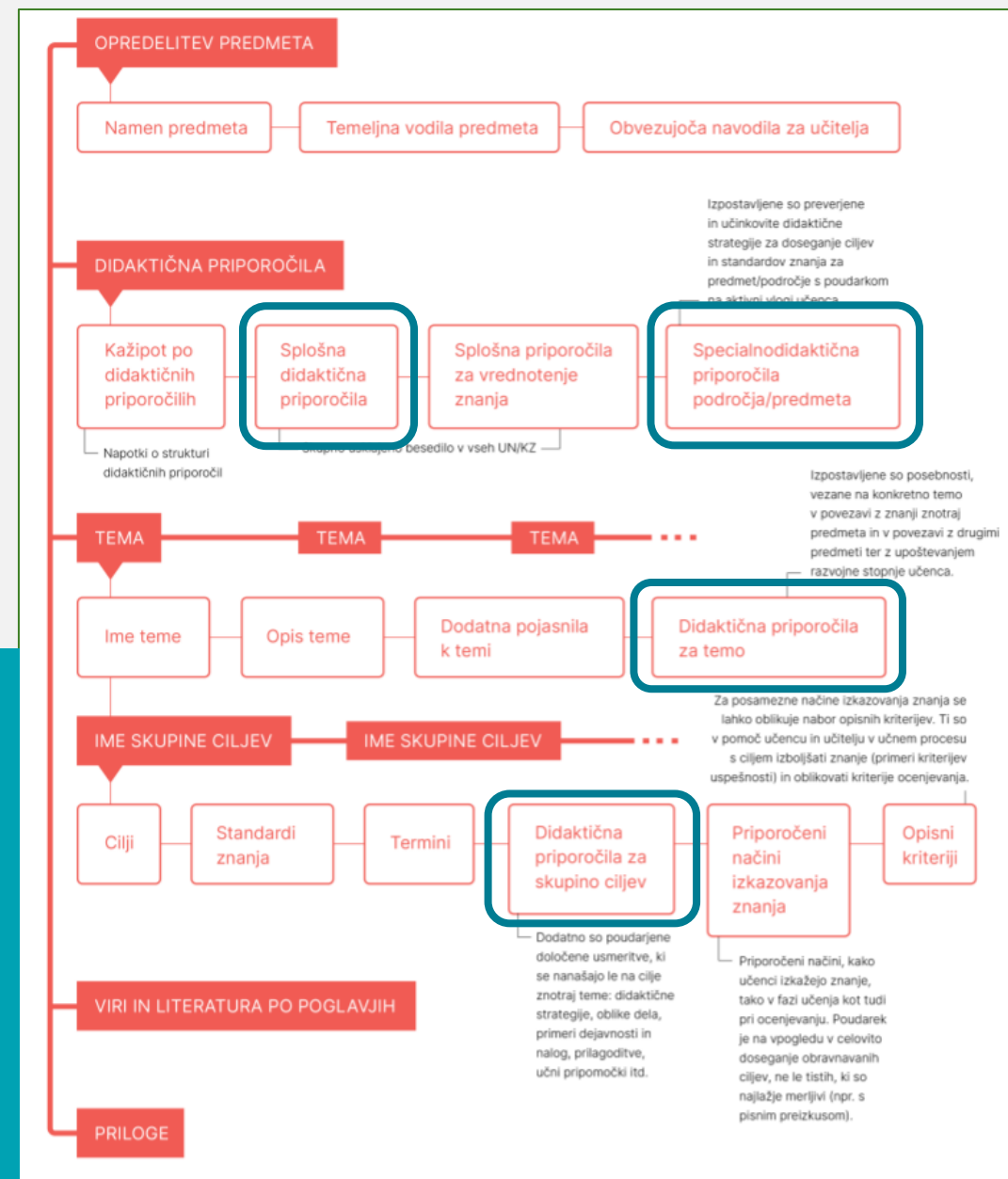
Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja za dvojezično izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja

Prilagojeni izobraževalni programi z enakovrednim izobrazbenim standardom

Kaj prinašajo **didaktična priporočila**?

IJZ III

ZAPIS V KZ IN UN

- **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujejo **krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja**, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na osnovi Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne in srednje šole ter Izhodišč za prenovo katalogov znanj za splošno izobraževalne predmete v poklicnem in strokovnem izobraževanju in je v vseh katalogih znanj enako.

Splošna didaktična priporočila za varno in spodbudno učno okolje (VSU0)

in splošna priporočila za vrednotenje znanja

Učitelj ...

- spodbuja **medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo**;
- neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- **učence aktivno vključuje** v načrtovanje učenja in nadaljnje faze učnega procesa (skladno z **načeli FS**);
- kakovostno poučuje in organizira **samostojno učenje** (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- učencem omogoča **medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje**;
- prepoznava in pri poučevanju upošteva **predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe učencev**;
- učencem postavlja **ustrezno zahtevne učne izzive** in si prizadeva za njihov napredek;
- pri učencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- **proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotnega spremljanja in preverjanja** dosežkov učencev;
- omogoča **povezovanje** ter **nadgrajevanje znanja znotraj** predmeta, **med** predmeti in predmetnimi področji;
- poučevanje in učenje organizira v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- ob doseganju **predmetnih** uresničuje tudi **skupne cilje** različnih področij (**jezik**, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost);
- upošteva raznolike zmožnosti in potrebe učencev v okviru **notranje diferenciacije in individualizacije pouka** ter **personaliziranega učenja** s prilagoditvami, ki obsegajo:
 - učno okolje, učno vsebino in cilje, učne proces in načine izkazovanja znanja in dosežkov;
- **sistematično, kontinuirano in načrtno**:
 - **pridobiva informacije** o tem, kako učenec dosega učne **cilje in usvaja standarde znanja**;
 - ugotavlja in spodbuja razvoj **raznolikega znanja** – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega in odnosnega znanja;
 - spodbuja učenca, da dosega cilje in izkazuje **znanje na različnih taksonomskih ravneh**;
 - **spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov**, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
 - ugotavlja **napredek in dosežke**, pri čemer razume, da so **pomanjkljivosti in napake priložnosti za nadaljnje učenje**;
 - ugotavlja in analizira **učenčevo razumevanje** ter odpravlja **vzroke za nerazumevanje** in napačne predstave;
 - učenca spodbuja in ga vključuje v premisleke o **namenih učenja** in **kriterijih uspešnosti**, po katerih vrednoti **lastno učno uspešnost** (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov;
 - učencu sproti podaja **kakovostne povratne informacije**, ki vključujejo **usmeritve za nadaljnje učenje**.

Specialno didaktična priporočila – predlagana vsebina

Pojasnila:

- strokovnih terminov
- glede omogočene izbirlivosti na ravni UN ali KZ
- glede vključenosti skupnih ciljev

Za predmet osmišljena/e:

- **splošna didaktična načela** (npr. načelo postopnosti, od konkretnega k abstraktnemu, od bližnjega k daljnemu, individualizacije)
- **priporočene didaktične strategije, učne metode in oblike**, ki omogočajo aktivno vključenost učencev in doseganje raznolikega znanja

Usmeritve za:

- **poučevanje in samostojno učenje** ter **predlogi za učno diferenciacijo in individualizacijo** ter **personalizirano učenje**
- **horizontalno in vertikalno povezovanje znanja** znotraj predmeta, področja, med predmeti in področji, na prehodih med VI obdobji in programi (SPI, SSI, PTI)
- **uporabo raznovrstnih in za predmet relevantnih didaktičnih gradiv**, digitalne tehnologije, učnih pripomočkov, učil;
- **pouk v specializiranih učnih okoljih** za zagotavljanje pedagoško-psihološke in fizične varnosti (npr. pri izvajanju poskusov, praktičnega pouka, športnih aktivnosti);

Priporočila za:

- **proces učenja in poučevanja**, npr. usklajenost med priporočenimi didaktičnimi strategijami/metodami/ tehnikami učenja ter predlaganimi načini izkazovanja znanja
- **opisne kriterije (pri posameznih ciljih in standardih)** v funkciji preverjanja in ocenjevanja znanja (kriteriji uspešnosti)

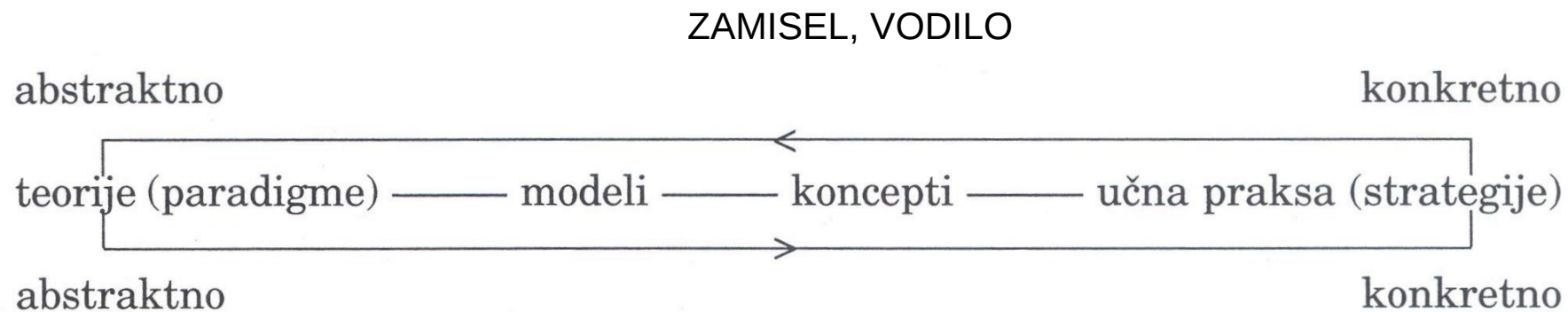
Katere didaktične modele, strategije, metode uporabiti?

„**Teorija** brez prakse je **mrtva**, **praksa** brez teorije pa **slepa**.“
(Kant, v Strmčnik 2001: 144)

IJZ III

Globalni TEORETIČNI sistem

SMER, VZOREC znanstvenega razmišljanja

m
e
t
o
d
e

PRAKTIČNA aplikacija

Strmčnik, F. (2003). Didaktične paradigme, koncepti in strategije. SP, 1/2003, str. 83.

Kateri didaktični modeli naslavljaajo didaktična priporočila v prenovljenih UN in KZ?

1

BEHAVIORISTIČNI MODEL poučevanja in učenja
(Skinner roj. 1904) (Rowland 1987, Pollard 1996: 72)

2

KONSTRUKTIVISTIČNI MODEL poučevanja in učenja
(Piaget 1896-1980) (Rowland 1987, V: Pollard 1996: 72)

Didaktični modeli

3

Hevristična,
antropološka paradigma
Socialno
konstruktivistični model

Mentor,
svetovalec,
spodbujevalec,
tudi razlagalec

Aktivni
(so)ustvarjalec,
raziskovalec

Partnerstvo,
sodelovanje,
podpora

SOCIALNO KONSTRUKTIVISTIČNI MODEL poučevanja in učenja
(Vigotski 1891-1934), v: Pollard 1996: 74)

Katere didaktične strategije uporabiti za udejanjanje tovrstnega didaktičnega modela?

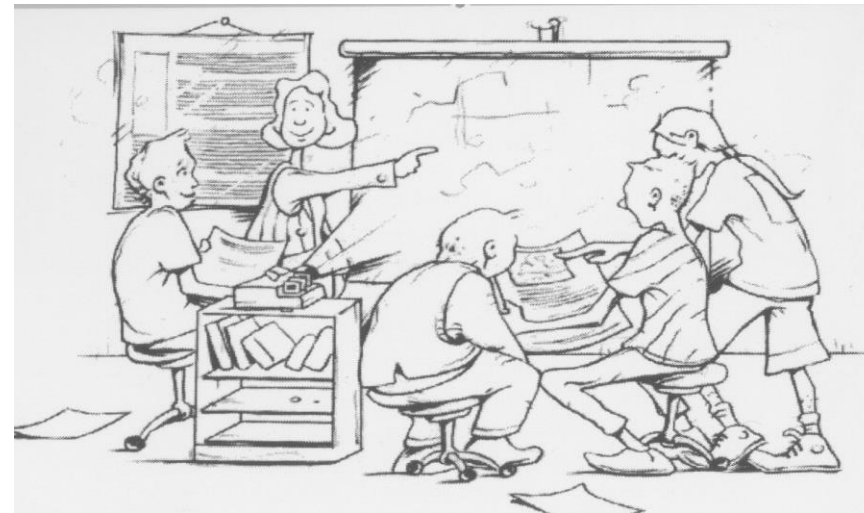
Didaktične strategije, temelječe na (socialno)konstruktivističnem modelu

- ▶ Projektni pouk
- ▶ Problemski pouk
- ▶ Sodelovalno učenje
- ▶ Raziskovalni in eksperimentalni pouk
- ▶ Pouk, temelječ na uporabi **kompleksnih BUS**

▶ ...

Vem?	Želim?	Naučil?

▶ **ZAKAJ** prav te strategije?

Projektni pouk (didaktične faze)

1. Pobuda (namen in cilji)
2. Aktivnosti za uresničitev
3. Izdelava osnutka
4. Načrtovanje
5. Izvedba
6. Predstavitev dela

Problemski pouk (didaktične faze)

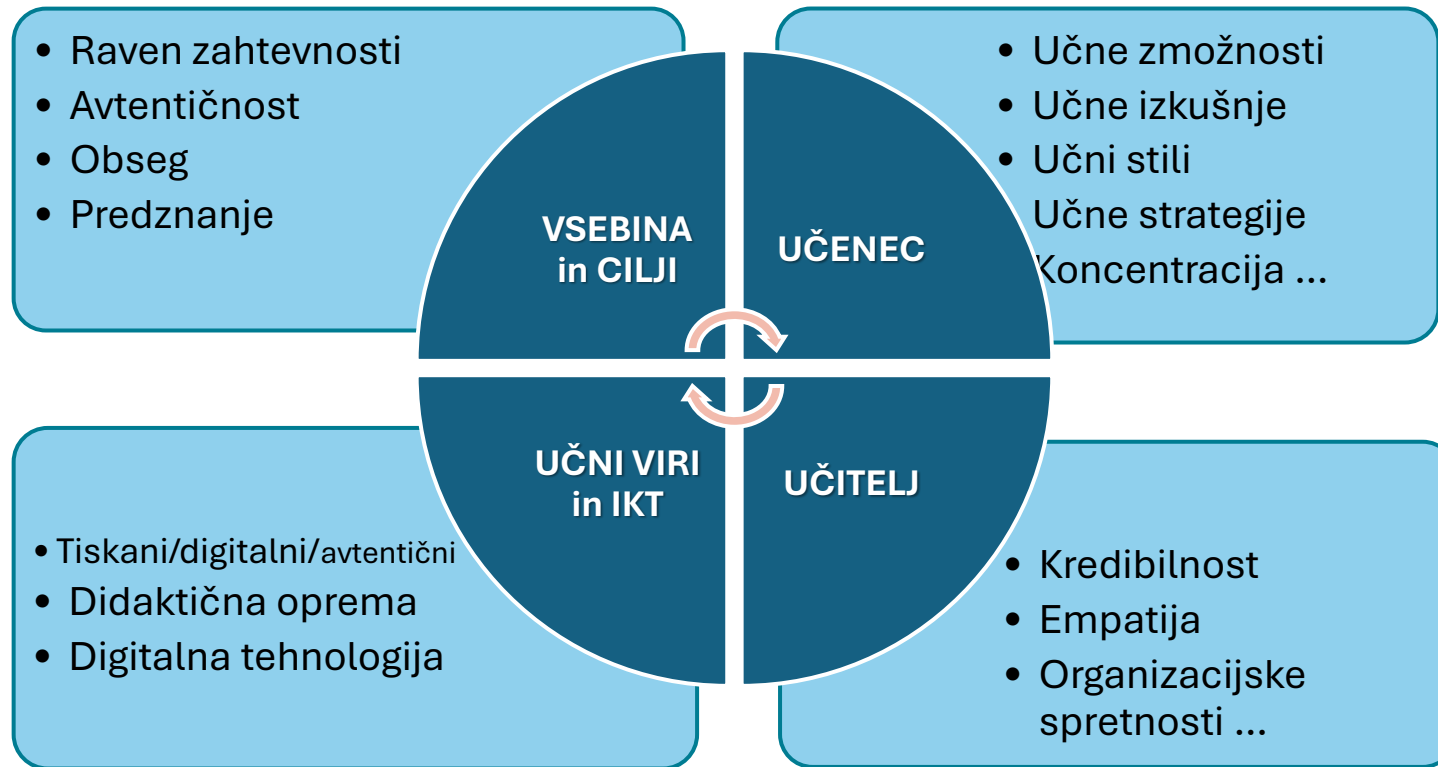
1. Problemska situacija
2. Predlog hipotez
3. Členitev problema na delne probleme
4. Reševanje problemov/reševanje osnovnega problema
5. Preverjanje rešitev v novih situacijah

Učni dialog, ki podpira konstruktivistično naravnano pouk in učenje.

Primer: MAT 4. razred:

Kaj menite, kateremu od spodnjih števil je najbližji zmnožek števil 25 in 31? Možnosti so: 70, 80, 700, 800, 7000? Kako bi rešili to nalogo?

Dejavniki, ki pogojujejo izbiro didaktičnih strategij, učnih metod in oblik

(Dumont in Istance, 2010; Strmčnik, 2001; Nolimal, 2017, 2023)

Izhodišče prenove

Inkluzivna,
digitalno osmišljena in
trajnostno naravnano VI.

(Resolucija Sveta EU 2021)

Čemu?

Optimalni psihofizični ter socialno-emocionalni razvoj slehernega učenca

Doseganje kakovostnega znanja

Razvoj socialno čustvenih veščin, veščin ustvarjalnosti, reševanja problemov, kritičnega mišljenja, sodelovanja, raziskovanja

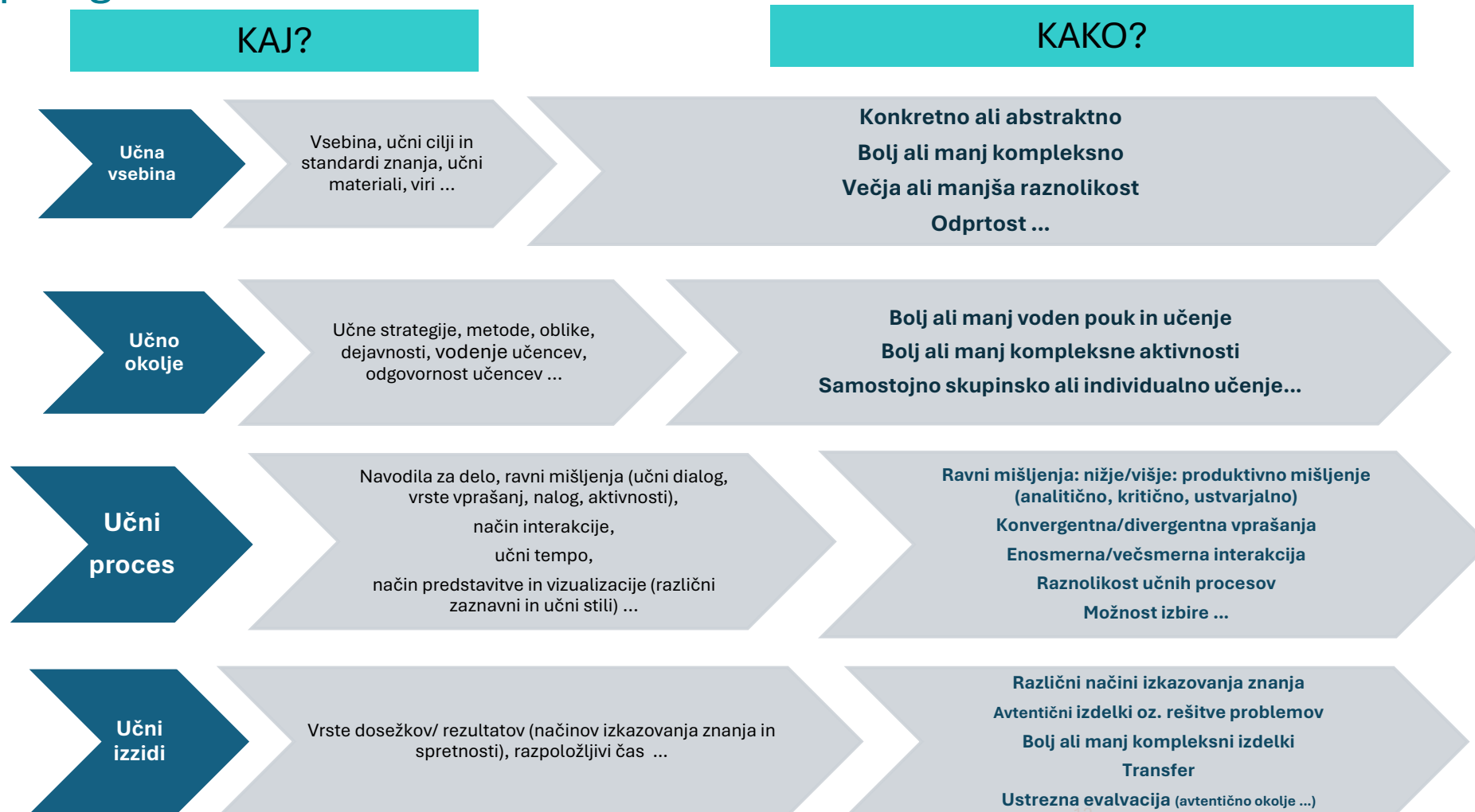
Razvoj zmožnosti spremljanja lastnega napredka in samouravnavanja procesa učenja

Kako ustrezno podpreti INKLUZIVNO vzgojo in izobraževanje?

Diferencirano in individualizirano poučevanje ter personalizirano učenje

KAJ in KAKO prilagoditi?

Poglobljeno znanje: Pot do strokovnjaka (Model DOK 1/2/3/4)

(Mofield, E. L., 2023, str. 18-20; prevod in redakcija: dr. F. Nolimal, 4. 12. 2023)

	PRAKSE POUČEVANJA (Teaching Practices)	VPRAŠANJA (Question Prompts)	UČENČEVO UČENJE (PROCES) (Student Learning (Processes))	VSEBINA, AKTIVNOSTI, METODE, ORODJA, PRIPOMOČKI ... (Content and Tools)	PRIMER (ANALOGIJA) (Example (Analogy)) Učenje nogometa
DOK 1 ↓	Demonstracije Modeli Definicije Poskrbi za vajo/urjenje	Kdo? Kaj? Kdaj? Kje? Kako? Kdaj?	Memorira Prikliče Obnovi	Slovar/besednjak Dejstva Pravila Vizualni viri	Učenje pravil igre in vlog različnih igralcev
DOK 2 ↓	Gradi shemo Poučuje za konceptualno razumevanje	Zakaj? Kako je enak? Kako je različen? Katere primere lahko podaš? Kaj vodi k temu? Kako je to povezano z/S...?	Primerja Nasprotuje Ocenjuje Sklepa Razlaga Pojasnjuje odnose	Grafični organizatorji Vzrok-posledica Zaporedje Razlagalno pisanje Raziskava za razum	Igralci unijo različne spretnosti, ki se uporabljajo v igri (npr. podajajo žogo, brcajo žogo)
DOK 3 ↓	Uporablja shemo Spodbuja medvrstniški dialog Zahteva obrazložitev in dokazilo	Utemelji, pojasni, zakaj... Kako bi se odločil ...? Kako bi ti preveril ...? Ali naj ...? Pojasni z obrazložitvijo. Kako so ..., ... in ... med seboj povezani? Kaj, če ...? Kako bi to spremembo ...?	Utemeljuje Evalvira/ocenjuje dokaze Sprejema odločitve Uporablja kriterije Obrazloži in dokaže Načrtuje (argument) Preizkuša ideje Analizira medsebojne odnose	Debate Preizkušanje hipotez Eseji argumentacije Kaj, če ... scenariji Številni pogovori Analiziranje primarnih, nepristranskih virov Raziskava za zaključek ali utemeljitev...	Igralci igrajo igro in razmišljajo ob tem, kako igrati proti posebnemu tipu nasprotnika, razmišljajo skozi različne odločitve o igrah napada in obrambe.
DOK 4	Uporablja shemo za širše kontekste Olajša/spodbuja	Kreiraj načrt za ... Kreiraj rešitev za ... Uporabite informacije iz več virov, da argumentirate ... Kateri drugi modeli bi lahko delovali? Kako bi lahko prilagodili, da je uporabno za ...?	Prenaša znanje v nove kontekste Sintetizira informacije iz različnih virov za utemeljitev/sklep	Problemsko učenje Razvijanje rešitev Delanje velikih zaključkov Načrtovanje eksperimentov Raziskovanje za izdelavo ali uporabo novih idej Naredite sklepe iz več virov Multimedijski izdelki	Igralci so opremljeni za prenos veščin v igranju nogometa za igranje drugega športa s podobnimi spretnostmi kot je nogomet.

(Mofield, E. L., 2023, str. 18-20; prevod in redakcija: dr. F. Nolimal, 4. 12. 2023)

Vloga in aktivnosti učitelja in učenca na posamezni taksonomski stopnji

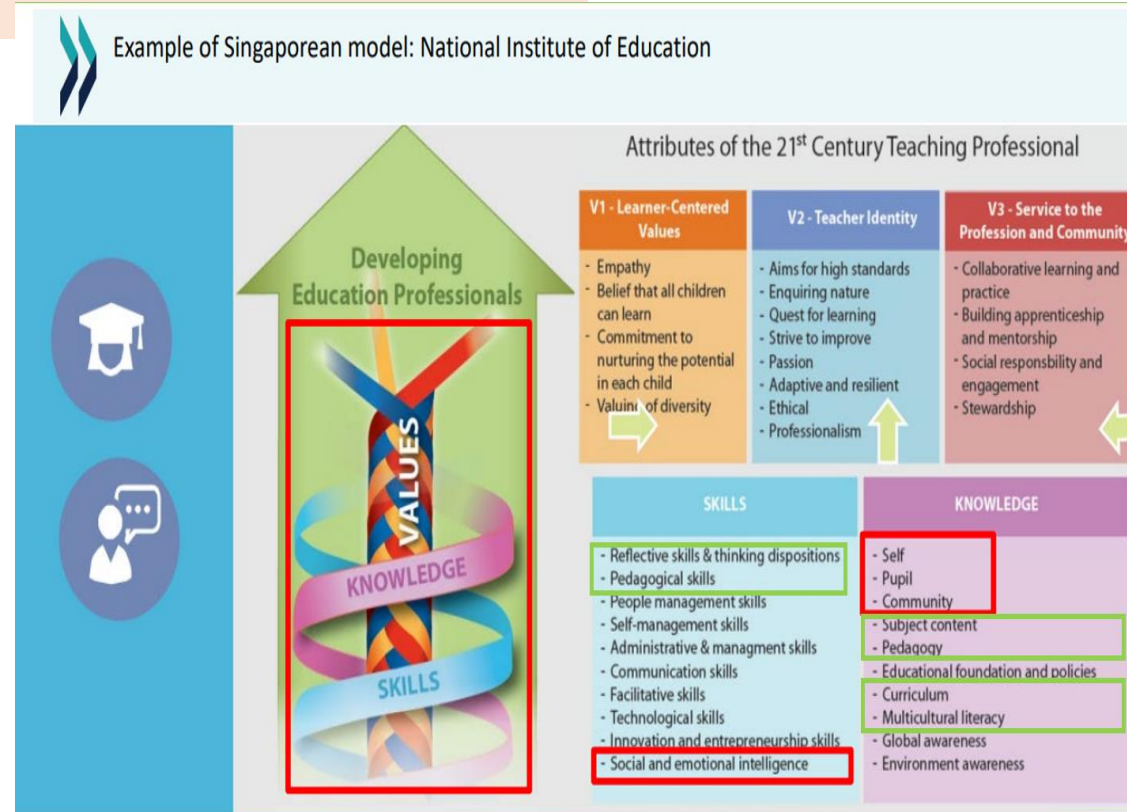
Ravni znanja	Aktivnosti in vloga učitelja	Aktivnosti in vloga učenca
DOK 1 Pomnjenje in priklic	Je osrednja figura, ki poseduje znanje in ga prenaša na učenca. Deluje kot avtoriteta, razlagalec in nadzornik procesa. PRENAŠALEC, NADZORNIK	Predvsem sprejemnik informacij, ki si jih prizadeva zapomniti in jih pravilno reproducirati. SPREJEMNIK
DOK 2 Razumevanje in konceptualizacija	Usmerjevalna, vodi učenca k razumevanju konceptov, uporablja vizualne pripomočke in spodbuja diskusijo. USMERJEVALEC	Začne aktivneje sodelovati, saj mora razumeti povezave med pojmi, jih razlagati in primerjati. AKTIVEN ISKALEC ZNANJA
DOK 3 Uporaba in utemeljevanje	Prevzame vlogo moderatorja in spodbujevalca kritičnega mišljenja – postavlja odprta vprašanja, omogoča raziskovalne naloge in vodi učni dialog. MODERATOR	Postane samostojen raziskovalec, ki uporablja znanje v novih situacijah, oblikuje hipoteze, analizira in utemeljuje svoje odločitve. UPORABNIK, RAZISKOVALEC
DOK 4 Razširjanje in prenos znanja	Deluje kot mentor, ki omogoča avtonomijo, spodbuja sodelovalno učenje in podpira učence pri dolgoročnih projektih. MENTOR, SPODBUJEVALEC	Ustvarjalec znanja, ga zna prenesti v nove, kompleksne kontekste. Samostojno načrtuje, raziskuje, sintetizira informacije in oblikuje inovativne rešitve. USTVARJALEC

Nolimal, 2025 (v TISKU!)

Didaktična priporočila

Kako in kdaj jih uporabiti?

- Za samoevalvacijo učiteljev idr. strokovnih delavcev kolektiva
- Za oblikovanje razvojnega in letnega delovnega načrta šole
- Za oblikovanje individualnih načrtov profesionalnega razvoja
- Pri načrtovanju:
 - strokovnega usposabljanja za kolektiv in posameznike
 - kolegalnih hospitacij
 - ravnateljevega spremljanja pedagoškega dela v oddelkih (učnih skupinah)
 - ...

OECD Teaching Compass:
A. Schleicher, Director of Education and Skills, 24 June 2025

Literatura

- Gaber, S. in Tašner, V. (2009). Vidna, nevidna pedagogika in spopad v (srednjem) razredu. *Sodobna pedagogika* [na spletu]. 2009. Vol. 60, no. 1, p. 282–299.
- Hattie, J. (2012). *Visible Learning for Teachers. Maximizing impact on learning*. London: Routledge.
- Izhodišča za prenovo katalogov znanj za splošnoizobraževalne predmete v poklicnem in strokovnem izobraževanju (2023). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/SRI/REFORMA/izhodisca_za_prenovo_KZ.pdf.
- Izhodišča za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji (2022). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/izhodisca_za_prenovo_UN.pdf.
- Istance, D. in Dumont, H. (2010). Future Directions for Learning Environments in the 21st Century. In: Dumont, H. et al. (ur.). *The Nature of Learning*. Paris: OECD, str. 317–338.
- Mofield, E. L. (2023). *Vertical Differentiation for Gifted, Advanced, and High Potential Students*. New York and London: Routledge.
- Nolimal, . (2025). Vloga učitelja in učenca (dijaka) v teoriji in prenovljenih učnih načrtih in katalogih znanj. VIZ (članek je v PROCESU OBJAVE).
- Nolimal, F., Brodnik, V., Holcar, A. et al. (2024). Usmeritve za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/usmeritve_didakticna_priporocila.pdf.
- Nolimal, F. (2017). Osmišljena raba IKT, razvoj digitalnih kompetenc, temeljnih in višjih ravni bralne pismenosti: Vpogled skozi projekte Zavoda RS za šolstvo. V: Zwitter, Savina (ur.). *e-zbornik Bralnega društva Slovenije ob 12. strokovnem posvetovanju 8. septembra 2017*. Ljubljana: Bralno društvo Slovenije, 2017, str. 49–62. Dostopno na: http://www.bralno-drustvo.si/BDS_zbornik_2017.html.
- Nolimal, F. (2010). Modeli učne diferenciacije in individualizacije v teoriji, zakonodaji in praksi slovenskih osnovnih šol. *Šolsko svetovalno delo*, ISSN 1318-8267, 2010, letn. 14, št. 3/4, str. 17-30, graf. prikazi, tabele.
- NOLIMAL, F. (2004). Kakovostne didaktične odločitve - posledica izkušenskega učenja učiteljev. V: Marentič-Požarnik, Barica (ur.). *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev*. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete, 2004, str. 629–640.
- OECD (2025), *Unlocking High-Quality Teaching*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/f5b82176-en>.
- OECD, *Students, Computers and Learning: Making the Connection (2015)*. Dostopno na: <https://www.amazon.com/Students-Computers-Learning-Making-Connection/dp/9264239545>.
- Pollard, A. (1996). *An introduction to primary education*. Cassell.
- Renzulli, J. S. (2018). The Five Dimensions of Differentiation. *International Journal for Talent Development and Creativity* – 6(1), August, 2018; and 6(2), December, 2018.
- Resolucija Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše 2021–2023 (2021). Uradni list Evropske unije, C 66/01, 26. 2. 2021.
- Strmčnik, F. (2003). Didaktične paradigme, koncepti in strategije. *Sodobna pedagogika*, 54, št. 1, st. 80–92.
- Strmčnik, F. (2001). *Didaktika (Osrednje didaktične teme)*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Učni načrti in katalogi znanj z didaktičnimi priporočili: Gospodinjstvo, izobraževalni program osnovne šole itd. Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo. Dostopen na: URL objavljenih dokumentov_11.8.2025.docx.